

Wat verwacht de AFM van buitenlandse auditkantoren en Nederlandse externe accountants? *Over inzet van Nederlandse externe accountants door een buitenlands auditkantoor bij het verrichten van Nederlandse wettelijke controles*

Europese regelgeving maakt het mogelijk dat auditkantoren uit een andere EU-lidstaat (auditkantoor) wettelijke controles uitvoeren in Nederland.

De AFM ziet risico's wanneer een auditkantoor een Nederlandse externe accountant inzet, omdat dit mogelijk kan leiden tot problemen met het naleven van wet- en regelgeving. Daarnaast wil de AFM voorkomen dat er onduidelijkheid ontstaat voor gebruikers van de jaarrekening over welk stelsel van kwaliteitsbeheersing is gebruikt bij een wettelijke controle. Om hierbij te helpen, beantwoordt de AFM hieronder een aantal vragen.

Handvatten voor auditkantoren

Waar moeten auditkantoren uit andere EU/EER-lidstaten aan voldoen om in Nederland een registratie te krijgen om wettelijke controles te mogen uitvoeren?

Bij registratie in Nederland gaat de AFM na of het auditkantoor in het vestigingsland beschikt over een vergunning. De AFM controleert of het auditkantoor een vergunning heeft, maar geeft zelf geen vergunning.

Verder beoordeelt de AFM of de externe accountants beschikken over de juiste papieren om in Nederland de verantwoordelijkheid te mogen dragen om wettelijke controles uit te voeren.

Bij het uitvoeren van de wettelijke controles in Nederland moeten auditkantoren uit andere EU-lidstaten namelijk gebruik maken van een in Nederland toegelaten accountant:

- Dit is een accountant die in het Nederlands accountantsregister van de NBA is ingeschreven als tekeningsbevoegde accountant.
- Of een accountant die in een andere EU/EER-lidstaat wettelijke controles mag verrichten en vervolgens van de NBA een Nederlandse verklaring van vakbekwaamheid heeft verkregen.

Wie houdt toezicht op auditkantoren uit andere lidstaten die in Nederland een registratie hebben?

Volgens Europese regels moeten auditkantoren regelmatig onderworpen worden aan periodieke kwaliteitsbeoordelingen door de toezichthouder in de lidstaat van herkomst waar het auditkantoor is toegelaten voor het verrichten van wettelijke controles.

Het toezicht op de Nederlandse wettelijke controles die door de auditkantoren worden uitgevoerd, ligt bij de AFM. Dat betekent dat de AFM individuele wettelijke controles kan onderzoeken op de naleving van daarvoor geldende vereisten.

De AFM kan bevindingen ten aanzien van individuele wettelijke controles delen met de toezichthouder in de lidstaat van herkomst. Deze toezichthouder kan die informatie betrekken in het toezicht op het auditkantoor, bijvoorbeeld voor het toezicht op het stelsel van kwaliteitsbeheersing van het auditkantoor.

Wat verwacht de AFM in ieder geval van het auditkantoor?

In de Wta staan voor het auditkantoor onder meer verplichtingen die zien op de zorgplicht, onafhankelijkheid en geheimhouding.¹ De zorgplicht houdt in dat het auditkantoor er zorg voor draagt dat de externe accountants die het auditkantoor inzet, voldoen aan de voor hen geldende wetgeving.² Het auditkantoor dient zich ervan te vergewissen hoe zij de zorg voor de kwaliteit van de wettelijke controle waar kan maken. De AFM kan onderzoeken of het auditkantoor voldoende zorg heeft betracht om gebreken in de wettelijke controle te voorkomen. Daarbij kan de AFM bijvoorbeeld onderzoeken of adequaat is ingespeeld op risico's die voortkomen uit de aard van de controlecliënt. De AFM kan handhavend optreden tegen kantoren die hun zorgplicht niet nakomen. Ook kan de AFM contact opnemen na een controle, daarom verwacht de AFM dat elk auditkantoor een contactpersoon heeft voor communicatie met de AFM.

Wat moet het auditkantoor onder meer contractueel vastleggen met de externe accountant?

De AFM verwacht dat het auditkantoor gedetailleerde en duidelijke afspraken maakt met de externe accountant over alle onderdelen/facetten van het stelsel van kwaliteitsbeheersing. Het auditkantoor zorgt ervoor dat deze duidelijkheid ook bestaat voor het gehele controleteam. Daarnaast draagt het auditkantoor ervoor zorg dat de externe accountant alle instructies en richtlijnen van het auditkantoor volgt. Denk hierbij aan: training en opleiding, consultatieverplichtingen, escalatieprocedures bij meningsverschillen, gebruikte auditsoftware en tooling, meldingsplichten en ook meer praktische zaken zoals de gebruikte taal in het controledossier en in overige communicatie, vertaalwerkzaamheden, de locatie waar de controlewerkzaamheden worden verricht, gebruik van briefpapier en emailadressen van het auditkantoor en externe communicatie. Bij derden mag geen verwarring bestaan over de rol van de externe accountant en het controleteam die de werkzaamheden verrichten en welk stelsel van kwaliteitsbeheersing van toepassing is.

Welke onafhankelijkheidsregels gelden voor het auditkantoor?

In aanvulling op onafhankelijkheidsregels uit de lidstaat van herkomst moet het auditkantoor op basis van Nederlandse wetgeving de eigen onafhankelijkheid waarborgen.³ Het auditkantoor moet onafhankelijk zijn van de controlecliënt en zo nodig maatregelen nemen om de onafhankelijkheid te waarborgen. Als dit niet lukt, accepteert het auditkantoor de controleopdracht niet, of beëindigt het die. Het auditkantoor legt de genomen maatregelen vast.

Mogen geregistreerde auditkantoren uit andere EU/EER-lidstaten in Nederland ook OOB's controleren?

Als een auditkantoor in zijn vestigingsland wettelijke controles bij organisaties van openbaar belang (OOB) mag verrichten, dan mag het auditkantoor dit ook in Nederland na een registratie bij de AFM.

Bij Nederlandse accountantsorganisaties gelden aanvullende eisen om een OOB te mogen controleren, zoals het hebben van een raad van commissarissen, en zijn beleidsbepalers en

¹ Zie artikel 14, 19, 20, 23, 24 en 24b Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta)

² Zie artikel 12f jo. 14 Wta.

³ Zie artikel 12f jo. 19 Wta.

commissarissen onderworpen aan geschiktheidsstoetsingen door de AFM. In verschillende andere Europese lidstaten gelden deze extra eisen niet.

Gaat het om een wettelijke controle bij een organisatie van openbaar belang, dan gelden de aanvullende onafhankelijkheidsregels.⁴ In dat geval is sprake van een verbod op samenloop van controle- en overige diensten en een verplichte roulatie voor de externe accountant. Uiteraard gelden in dit geval ook de onafhankelijkheidsregels van Verordening (EU) 537/2014.

Handvatten voor externe accountants

Waar moet de externe accountant in deze situatie onder meer op letten?

Net als bij iedere andere wettelijke controle zorgt de externe accountant ervoor dat hij⁵ en het controleteam beschikken over voldoende tijd, middelen en expertise. Om aan zijn eigen verantwoordelijkheid te kunnen voldoen, moet hij heldere afspraken maken (en vastleggen) met het auditkantoor over zijn eigen inzet en die van het controleteam.

De externe accountant is er verantwoordelijk voor dat hijzelf en het controleteam voldoende kennis hebben van het stelsel van kwaliteitsbeheersing van het auditkantoor, zodat zij het stelsel effectief kunnen toepassen bij het uitvoeren van de wettelijke controle. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan kennis over interne kwaliteitscontrolemechanismen van het auditkantoor, risicobeoordeling, informatieverwerkingsystemen, onafhankelijkheid, de uitvoering van de wettelijke controle in samenwerking met het controleteam, de structuur van het controledossier, de wijze van omgaan met incidenten, de vastlegging van inbreuken, gevolgen daarvan en maatregelen.

Waar moet de externe accountant in ieder geval rekening mee houden vanaf de start van de controle?

De externe accountant en het controleteam laten er bij derden geen twijfel over bestaan op basis van welke rol de externe accountant, het controleteam en het auditkantoor hun werkzaamheden verrichten en welk stelsel van kwaliteitsbeheersing van toepassing is. Ook wordt niet eerder gestart met controlewerkzaamheden dan nadat vaststaat dat het auditkantoor de controleopdracht daadwerkelijk heeft geaccepteerd en adequate afspraken zijn gemaakt met de externe accountant en het controleteam.

Wat als de externe accountant de wettelijke controle van een organisatie van openbaar belang uitvoert?

Bij de wettelijke controle van een organisatie van openbaar belang moet de externe accountant voldoen aan de wet- en regelgeving die specifiek bij die categorie controlecliënten geldt. In dit geval moet onder meer de externe accountant een registeraccountant zijn. Een ander voorbeeld is dat een opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB) verplicht is en de OKB'er een externe accountant moet zijn.

⁴ Zie artikel 12f jo. 23, 24 en 24b Wta.

⁵ Overall waar 'hij' staat, mag ook 'zij' gelezen worden

Gelden er bijzonderheden ten aanzien van onafhankelijkheid?

Net als bij iedere andere wettelijke controle moet de externe accountant voldoen aan de onafhankelijkheidsregels in onder meer de Verordening inzake onafhankelijkheid. Bij een wettelijke controle voor een auditkantoor moet de externe accountant er extra alert op te zijn welke entiteiten behoren tot het netwerk van het auditkantoor en welke dienstverlening deze entiteiten verrichten.